

Najstarsze księgi metrykalne parafii Wiśniew z lat 1680-1825

(wstęp)

W archiwum parafialnym w Wiśniewie z okresu sprzed 1946 r. (w którym nastąpiło oddzielenie ksiąg metrykalnych od akt stanu cywilnego) zachowały się 52 księgi metrykalne oraz 5 ksiąg i 12 poszytów różnych akt parafialnych (obejmujących sprawy od duszpasterskich po finansowe). Z okresu staropolskiego zachowały się trzy księgi, oznaczone literami A, B i C. W 1798 r. zostały zaprowadzone trzy księgi rubrykowane (tzw. księgi austriackie), wspólnie oznaczone literą D, w których wpisy były kontynuowane również po wprowadzeniu akt stanu cywilnego w 1810 r. – aż do połączenia ksiąg metrykalnych z aktami stanu cywilnego po 1825 r.

W księgach A-D dominuje język łaciński, chociaż zdarzają się wpisy w języku polskim. Akty nie były ani pierwotnie, ani w późniejszym okresie numerowane. Zdarzają się wpisy na wklejonych kartkach i stosunkowo często są rejestrowane chrzty dzieci spoza parafii. Szczególnie wartościowe w najstarszych księgach są wpisy poza metrykalne jako pierwszorzędne źródła historyczne do dziejów parafii. Tzw. księgi austriackie prowadzone były według poszczególnych siedmiu wsi z przyległościami, lecz z powodu nierównego zaprojektowania ksiąg wpisy były często przenoszone na dalsze karty. Informacje o najstarszych księgach zapisane w protokołach i spisie z 1854 r. (także na późniejszych okładkach) zawierają liczne błędy.

Numery zdjęć odpowiadają oryginalnej foliacji ksiąg, w przypadku kart dodatkowych do numeru poprzedzającej karty dodawane są litery; w księgach A i B kontynuowana jest główna foliacja księgi, w przypadku występowania dodatkowej dawnej foliacji jest to sygnalizowane w nawiasie.

Księga A obejmuje:

chrzty 1680-1742, 1745-1746

śluby 1702-1726, 1729-1739, 1741

pogrzeby 1701-1705, 1707-1710, 1720-1723, 1726, 1730-1737, 1739-1741

oraz różne wpisy poza metrykalne

Księga składa się z kilku części o odrębnej foliacji. Brakuje zapewne pierwszych aktów chrztu (wpisy zaczynają się od k. 1 według późniejszej foliacji). Księgę zaczął staranniej prowadzić ks. proboszcz Wawrzyniec Żochowski od objęcia parafii w 1701 r. aż do śmierci w r. 1726 (z przerwą w 1713 r., wpisy z ostatnich miesięcy zostały uzupełnione już po jego śmierci). Z okresu wcześniejszego w ogóle nie zachowały się akty ślubów i pogrzebów.

Struktura księgi jest następująca:

k. 1-74:	chrzty 1680-1739 (wklejona k. [26a] i [38a], brak 48 – błąd w foliacji)
k. 76:	chrzty 1745-1746
k. 77:	chrzty 1742
k. 78:	chrzty 1740-1741 (karta wklejona)
k. 75:	chrzty 1739-1741
n/b. [k. 80]	inwentarz 1730
k. 4-6 [81-83]	pogrzeby 1730-1736
k. 13-20 [84-91]	śluby 1702-1726
k. 1 [92]	pogrzeby 1739-1741
k. 2 [93]	protokół 1854
k. 3 [94]	pogrzeby 1736-1737
n/b. [k.95]	wydatki 1701-1711
n/b. [k. 96]	pogrzeby 1707-1710, 1720-1723, 1726
n/b. [k.97]	ofiary mszalne (bez roku)

nlb. [k. 97v]   pogrzeby 1701-1705
k. 7-12 [98-103]   śluby 1729-1739, 1741

W księdze zostało również zarejestrowanych kilka chrztów późniejszych: z 1747 r. (k. 77v), 1750 [k. 83] i 1752 r. (k. 71v).

Księga B obejmuje:

chrzty 1746-1768, 1770-1774

śluby 1760-1761, 1764-1774

pogrzeby 1765-1769, 1771

oraz wpisy poza metrykalne

Struktura księgi jest następująca:

nlb. [k. 0a]   strona tytułowa księgi chrztów

k. 1-54   chrzty 1746-1768, 1770-1774 (wklejona k. 12 i 43)

nlb. [k. 55-59]   inwentarz 1765

nlb. [k. 60-62]   wizytacja 1767

k. 1-5 [63-67]   śluby 1768-1774 (wklejona k. 5 [67])

k. 1 [68]   pogrzeby 1768-1769, 1771

k. 6-9 [69-72]   pogrzeby 1765-1767

k. 1-5 [73-77]   śluby 1760-1761, 1764-1767 (k. 1 [73] – chrzest z 1771)

nlb. [k. 78]   lista biskupów 1762

nlb. [k. 78v]   protokół 1854

nlb. [k. 79]   chrzty 1765 (karta wklejona)

W księdze został również zarejestrowany jeden chrzest późniejszy: z 1782 r. (k. [77]).

Księga C obejmuje chrzty, śluby i pogrzeby z lat 1774-1798.

Księga prowadzona jest stosunkowo starannie, każda z trzech części obejmuje ten sam okres i posiada odrębną foliację (której odpowiadają numery zdjęć). Brakuje k. 33-34 chrztów. Wśród aktów chrztu znajdują się wpisy dotyczące statystyki spowiedzi i Komunii Św. wielkanocnej z lat 1779-1783 i 1785-1796.

Struktura księgi jest następująca:

nlb. [k. 0a]	strona tytułowa całej księgi
k. 1-32, 35	chrzty 1774-1798 (wklejona k. 26a, 29a i 32a)
k. 1-14	śluby 1774-1798 (klejona k. 4a i 7a)
k. 1-16	pogrzeby 1774-1798
nlb. [k. 16a]	protokół 1854
nlb. [k. 16av]	zgony 1813

Do księgi zostały wklejone dwa zaświadczenia do ślubów (k. 29a z 1782 wśród aktów chrztu i k. 4a z 1783 wśród aktów ślubu). Jeden akt chrztu został wpisany wśród aktów zgonu z 1798 (k. 16v). Na końcu księgi zostały wpisane akty zgonu z 1813 (nr 1-4).

Księga D część pierwsza obejmuje urodzenia z lat 1798-1825.

Struktura księgi jest następująca:

nlb. [k. 0a]	spis wsi	
nlb. [k. 0b-0c]	instrukcja	
k. 1-3	Czarnogłów	1798-1801
k. 4-5	Kamionka	1798-1804
k. 6-11	Młęcin	1798-1805
k. 12-14	Turek	1798-1815
k. 15-20	Wiśniew	1798-1804
k. 21-24	Zimnowoda	1798-1810
k. 25-27	Rudziołek	1798-1818

k. 28	pusta	
k. 29-43	Czarnogłów	1801-1825, 1826 (k. 36 podwójna)
k. 44-46	puste	
k. 47-51	Wiśniew	1804-1812 (k. 48 podwójna)
k. 52-54	Kamionka	1805-1825
k. 55	pusta	
k. 56-64	Młęcin	1805-1821
k. 65-70	Zimnowoda	1810-1825
k. 71-77	Wiśniew	1812-1821 (wklejona k. 72a – inne par.)
k. 78-87	Wiśniew i Młęcin	1821-1825, 1829
k. 88	parafia Prostyń	1815-1831
k.89-93	puste	
k. 94-96	Turek	1815-1825
k. 97	pusta	
k. 98-100	inne parafie	1820-1832

nlb. (k. 100a-100b)spis ksiąg metrykalnych dawnych (wklejony)

nlb. (k. 100c) protokół 1854

Jeden akt urodzenia z 1810 r. z Kamionki został wpisany do części dotyczącej Czarnogłowa (k. 39). Do tej księgi został wpisany akt małżeństwa z 1820 r. (k. 64). Księgą zawiera wyjątkowe liczne wpisy z innych, głównie sąsiednich parafii. Księgę zamknięto zasadniczo w 1825 r., są jednak dwa wpisy późniejsze – z 1826 r. (k. 43v) i 1829 r. (k. 87v), zaś z innych parafii aż do 1832 r. Natomiast wpisy z Rudzionka kończą się na 1818 r.

Księga D część druga, obejmująca małżeństwa z lat 1798-1825, jako jedyna ze zbioru opisanego w 1854 r. dawnych łacińskich ksiąg metrykalnych w całości zaginęła.

Księga D część trzecia, która zachowała się jedynie w obszernym fragmencie, obejmuje zgony z lat 1798-1825. Choć uległa zaginięciu większość kart, to jednak na pozostałych zachowała się zapewne większość wszystkich wpisów.

Struktura księgi jest następująca:

k. 6	Kamionka	1804-1805 (fragment karty)
k. 7	Kamionka	1813-1823
k. 8-11	Młęcin	1798-1807
k. 12-13	Turek	1798-1810, 1819
k. 13	Młęcin	1808-1810
k. 14	pusta	
k. 15-18	Wiśniew	1798-1807
k. 19-21	Zimnowoda	1798-1810
k. 22-23	Rudzionek	1800-1818
k. 24-27	puste	
k. 28-35	Czarnogłów	1805-1825
k. 36-44	Wiśniew	1808-1825
k. 45-46	puste	
k. 47-51	Młęcin	1810-1819

Z lat **1810-1825** zachował się komplet prowadzonych przez proboszczów wiśniewskich akt stanu cywilnego urodzeń, małżeństw i zgonów gminy Wiśniew: 1810-1811, 1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1824, 1825.

Z lat **1826-1945** zachował się komplet akt stanu cywilnego parafii Wiśniew:

urodzeń	małżeństw	zgonów
1826-1839	1826-1871	1826-1867

1840-1851		
1852-1861		
1862-1871		1868-1881
1872-1880	1872-1883	
1881-1884	1884-1898	1882-1884
1885-1898		1885-1929
1899-1910	1899-1927	
1911-1914		
1915-1935	1928-1938	1930-1941, 1943
1935-1941	1939-1941, 1943	
1942-1943	(1942 w ks. ur.)	(1942 w ks. ur.)
1943-1945	(1944-1945 w ks. ur.)	1944-1945

Ponadto zachowały się:

księga urodzeń, małżeństw i zgonów 1944 (przepisana)

raptularz urodzeń 1908-1928

raptularze urodzeń, małżeństw i zgonów 1927-1931 i 1931-1947

protokoły przedślubne 1928-1940

księgi nawróceń 1914-1930 i 1931-1956

Duplikaty powyższych akt stanu cywilnego z lat 1810-1945 z częściowo zachowanymi aneksami (do aktów małżeństw) przechowywane są w Archiwum Państwowym w Siedlcach i w Urzędzie Stanu Cywilnego w Mińsku Mazowieckim.